

מילראים הלכות תפילין סימן מ המשך מעמוד קודם

(נשמח אברהם ח"א עמ' לג) שאסור.
(21) והגרי"ח קניבסקי (הלכות מוזהו ס"י רפו ששה"צ ס"ק נז) כתב בשם החו"א לפקפק על היתר זה, וכן כתב בספר ארחות רבנו (ח"א עמ' צח), שהח"א הצריך להלות על נתיק המוזהו מטלית שלא ייחדו אותה לכסוי המוזהו.

[ביה"ד ד"ה בית]

אף אם שני הפסוקים היה כהן שלא היה מקשה רק למעלה ולא למטה, צריך עיון קצת, והפוסקים לא תניירו חלוק בזה⁽²²⁾.

(22) ובמשנ"ב להלן (ס"ק יא) התיר להניח תפילין על המטה תחת שני כרית, אף על פי שאין הכרית מכסים את התפילין מלמטה.

[ביה"ד ד"ה אסור לשמש]

עין פמשנה ברורה דהוא הדין לעשות בו צרכיו⁽²³⁾.

(23) ולענין להיכנס לבית הכסא עם תפילין, כתב במשנ"ב לקמן (ס"י מג ס"ק כד) שמשמע שאפילו בכיס לא יכניסו, אלא רק בבלי בתוך כלי.

[ביה"ד ד"ה אפלו]

וכל"ש"ן אם על"ד צורך הניח נעשה כלי בתוך כלי, כן כוכח מן הרמב"ם⁽²⁴⁾.

(24) כוונתו, שמברבי הרמב"ם (פ"ד מהל' תפילין הכ"ד) המובאים להלן (ד"ה ואם אשה), שאם פניח את התפילין כלי בתוך כלי תחת הכר, מותר להניחן שלא כנגד מראשותיו אפילו כשאותו עמו במיטה, מוכח שהאיסור להניח אה התפילין כנגד מראשותיו נהג אף באופן שיש כלי בתוך כלי מלבד הכר, ולמרות שנחלקו האחרונים על הדין הראשון, וסוברים שכשאותו עמו במיטה מותר להניח את התפילין כלי בתוך כלי אף בלא הכר, כמבואר בביה"ל שם, מ"מ בדין השני לא מצינו שנחלקו, וכולם מודים שאסור להניחן כנגד מראשותיו אף כשיש כלי בתוך כלי מלבד הכר.

(16) שכתב שאם יש במחיצה נקבים וחלונות כעין סריגה, אסור לאדם לשמש מיטתו כיון שאין הספרים מכוסים מן העין, והובאו דבריו במשנ"ב שם (ס"ק כה). וכתב המשנ"ב שם, שבספר נהר שלום ובספר תוספת ירושלים פקפקו על דברי המג"א, ומשום כך אף על פי שלכתחילה טוב לכסות את הספרים שלא יהיו נראים, מ"מ במקום הדחק יש לסמוך על דעת המקילים.

[משנ"ב ס"ק ז]

לאו דוקא גלים, דהוא הדין שני כסויין⁽¹⁾. ואם פרש טלית או שאר פסיו⁽¹⁶⁾ וכו', דהוא הדין במקוזה הקבועה לפניו בחדר⁽¹⁷⁾ צריך קלי בתוך כלי⁽²⁰⁾ וכו', ואחר"כ הניחה בתיק שלה, מ"מ⁽²¹⁾.

(17) ואף בשבת כתב לקמן (ס"י שטו ס"ק ז) שמתיר לכסותו, ואין בזה משום איסור עשיית מחיצה המתרת בשבת.

(18) והכופל סדין לשניים ומכסה בו, צידד הא"א (בוטשאטש), סוף ס"י (מ) שנחשב לשני כסויים ואין צריך עוד כיסוי, והגרי"ח קרליץ (חוט שני יום טוב עמ' שנג) הורה שהוא נחשב לכיסוי אחד וצריך להניח עליו כיסוי נוסף.

(19) ובחדר אחר שפתחו פתוח ונראה מרחוק, צידד בביה"ל לקמן (ס"י רמ ס"י ד"ה אסור) להקל, והביא שכן צידד הנהר שלום. אכן הפתחו השובה (י"ד ס"י רפב ס"ק ט) כתב בשם הפנים מאירות להחמיר. ומ"מ הסיק הביה"ל שהמיקל בזה אין למחות בידו.

(20) ולגבי מקום שיש בו טינוף כגון שהינקות מצויים בו, כתב השו"ע (י"ד ס"י רפו ס"ד) שטוב לכסות שם את המוזהו, וכתב הפתחי תשובה (שם ס"ק ז) בשם היד קטנה, שזה רק באופן שהינקות מוזמן במקרה, אבל אין לעשות בקביעות דבר ביוון נגד המוזהו ולסמוך על הכיסוי.

ולעמוד מול שם של קודש, כששוקו מגולה, הורה הגרש"ז אייערבך

הלכות תפילין סימן מג מד המשך מעמוד עג

[וראה רבנו ח"א עמ' רמה] הורה להניח את ספריו רק על כסא וכדו.

[משנ"ב ס"ק כה]

דקחב בשערי-תשובה, דאיתן המלבישין המינוקות בקמיע שקחוב שבות בקלף, צריך לזהר שיהיה קלי בתוך קלי, כיון שהמינוקות נקנים בקדם בעודם עליהם⁽²³⁾.

(23) אמנם, לענין קמיע מכתבי הקודש המחופה בעור או בדבר אחר, כתב לקמן (ס"י שא ס"ק קא) שאין צריך להסירו כשאל להיפנות [אלא ששם לא הזכיר שיש בו שמות].

[משנ"ב ס"ק מ]

דהוא הדין בקל אדם⁽²⁴⁾.

(24) ולגבי הרוצה להוציא זבל על ראשו, כתב לעיל (ס"י מא ס"ק ג) שאם יסלק את התפילין של ראש אף שיסאיר את השל ד מותר, אבל להוציא הובל על ידו כשהוא לבוש בתפילין של יד, יתכן שאף אם הן מכוסות יש בכך ביוון לתפילין שעליו.

ולגבי דפים של מראי מקומות שהם כסימנים בלבד ומי שלא כתבם אינו מבינם, כתב בשו"ת אגרות משה (י"ד ח"ב ס"י עה) שאין בהם קדושה.

(21) והדין תורה שאין בהם שמות, כתב הגרש"ז אייערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ב דבר הלכה אות לג) שאין איסור להיכנס איתם לבית הכסא אלא כשהם מגולים, אך לא כשהם מכוסים ומונחים בבגד, ואפילו אם מכוסים בכיסוי אחר. והדין תורה המכוסים ומונחים בתוך ניס הבגד, הרי הם כמונחים בכלי בתוך כלי, ולכל הדעות מותר להיכנס איתם לבית הכסא אפילו לעשות צרכיו.

(22) ושטר שכתוב עליו שם בלע"ז, וכגון שטר דולר, כתב הגרש"ז אייערבך (שם) שמותר להכניסו לבית הכסא, משום שלדעת הש"ך (י"ד ס"י קעט ס"ק יא) שם הכתוב בלע"ז אין בו קדושה, וכן כתב המשנ"ב לקמן (ס"י פה ס"ק ז) שמותר למחוק שם הכתוב בלע"ז.

הלכות תפילין סימן מד מה המשך מעמוד 146

ולגבי הישן כל הלילה שלא בשכיבה, הורה הגר"ש אלישיב (פניני תפילה עמ' ג), שאם כך הרגלו, וכן הנוסע במטוס שישן בלילה שלא בשכיבה, נחשב לשינת קבע וצריך לברך ברכות החורר.

רצונו לישון שינה מוגבלת, וכמו מי שכבר ישן בלילה וקם ללמוד אך חזר לישון קצת עד שיאיר היום, כיון שהגביל את עצמו בשינה אפילו שישן על מיטתו נחשב כעראי.

יום א' ז' תשרי תשע"ז

באר הגולה סט

ב שם כה ג שם
ד שם ה רבנו יונה שם

תלכות תפלין סימן ז

ב *בית שיש בו (א) ג (ד) תפלין *אסור לשמש בו (ה) מטתו (ו) עד שיוציאם או שנייחם (ז) בכלי תוף כלי, והוא (ח) שאין השני מיוחד להם, שאם הוא מיוחד אפילו מאה השוכים באחד : הגה ואם שנייהם אינם מיוחדים להם, או שהפנימי אינו מיוחד להם והתיצו מיוחד להם, מותר (ועין לקמן סימן רמ סעיף ו) (י) : ג *אפילו להניח בכלי תוף כלי אסור להניחם תחת מראשותיו (ט) כנגד ראשו האפילו

באר היטב

תלות אפילו בכיס, חדושי הרשב"א. הסודרים שקבועים בהם שלשלת של כסף אסור לתלות בהם, מ"א. ומתיר לכתב פסוקים בגוף ולתלותן בכהכ"נ, כנה"ג בשם מהרי"ט. ונהגים להתענות מי שנופלים לו תפלין וה"ה פשוטל ס"ח, ובתשו"י משפטי שמואל סימן יב תמצא סוף למנהג. וכתב המ"א בסי' מד ס"ק ה ג"ל דמירי בלא נתיקן, אבל בסי' אפילו בנתיקן ע"ש, ועין כנה"ג ובסי' שמות בארץ כנען כמות המרים דף יג : (ג) תפלין. ואם פרס טלית על הכיס של תפלין אף ע"פ שאין בידו מקלטה שרי, שהטלית לא מקרי כלין ; מיהו אותן המניחין כיס בתפלין ונשאלו לתוף כיס גדול, גם הכיס גדול מקרי כלין וצריך עוד כלי על גביו. ומהו אם כיס התפלין מחובר למעלה על כיס השלי, הפד השני של הכיס גדול לא מקרי כלין, מ"א. והשוכת מהרי"ט"ן סימן קלא כתב : הכיס שאינו מניחין טלית והתפלין מקרי כלי שאין כלין ומקרי לשמש מטתו, והניו ורקא בשלא הכין

וכיס אלא לשלית ואחר כך הניח תפלין או מטה, אבל אם מתחלה הכין הכיס לתפלין אסור, דמקרי כלין ע"ש. אם כרף הכיס במטפתו, בשעת הדחק מקרי גם במטפתו כלי אחר, מהרי"ט"ן שם. אם המזון כפינו בתוך צידו ג"כ כלי בתוף כלי, ואם יש נוכחית על השם די בקריסת סודר עליה, מ"א, וט"ו כיו"ד סימן רפו פתב דכפוי נוכחית לא מהני ע"ש, משמע דמירי אפילו פרס סודר ע"ג דאסור, דבכלי א' פשוטא דאסור, ומ"א חילק עליו : (ד) להם. ר"ל דהכלי בתוף כלי לא בעינן שיהא שניהם כליים שאינם מיוחדים רק אחד מהם, והכלי שהוא מיוחד מצטרף עם הכלי שאינו מיוחד, ונר"ב ומ"א לא בא רק לפרש דברי המחבר ב"ו דלא חזיקא דאם מרווחו אינם מיוחדים להם א' שהפנימי אינו מיוחד והתיצו מיוחד הוא אסור, והואיל ונקט המדבר בלשנא : והוא שאין השני מיוחד להם, למ"ל דמותר. אבל כלי

באר הגולה

משנה ברורה

* בית שיש בו נכו', בכלי תוף כלי. עין במשנה ברורה כמה שכתבנו ו'אם פרש טלית נכו', והשמשתי מה שהביא הבאר היטב בשם מהרי"ט"ן שפסקים בדין שיהיה כרף גלוי מטפתו, שקל האחרונים השיגו עליו ונבא ע"י מה דגליקא אקמטרא דש"י רבא בבבכות נו אף שהכפוי העליון אין מכסה גזל הצדדים, וכל שכן בזה ; אף אם שני הכפויים היה בזה שלא היה מכסה רק למעלה ולא למטה, צריך עיון קצת, והפוסקים לא הזכירו חילוק כזה⁽¹⁾. ובענין כיס התפלין שמצא בתוף כיס גדול של השלית עין במשנה ברורה שכתבנו דהכיס גדול הוא כלין, והו' דעת המגן אברהם, והעמיק הנהר"ה חיים דבריו. אף האלה רבה הביא בשם המהרי"ט"ן להקל בשעת הדחק בזה, והשמשתי זה משום דהא יכול לבסות התפלין בהשלית וכמו שכתבנו בפנים. אף נפקא מינה לכאורה מהא דמהרי"ט"ן לענין שמתיר לצר מעות בשעת הדחק בכיסים של טלית, ואינו נקרא מיוחד לתפלין כיון שהיא לשניהם וכן נכתב בחי"א אדם בכללי י' : אבל באמת נראה לי דצד הכלי עלקא מטה, וכמו שכתב אי"ה לקמן בסימן מב בבאר הלכה שם : * אסור לשמש מטתו. עין במשנה ברורה דהוא הדין לעשות בו כדבריו⁽²⁾, והוא מהנהר"ה חיים. וצריך עיון מנין לו זה ; ומלקמן סימן מג סעיף ז אין ראיה לזה וכו' דבעי כפוי ווענין בסימן שטו סעיף א. אבל כלי בתוף כלי מנין : * אפילו נכו', כנגד ראשו אפילו בכלי תוף כלי. ואפילו אם היו כלי בתוף כלי קדם שנתנם תחת הכר, וכל שכן אם על יד צריך הכי נעשה כלי בתוף כלי, כן מוכח מן הרמב"ם⁽³⁾. ועין כנגד אברהם סעיף קטן ד. ועל כילפינים בדין זה לא שלגי האחרונים על הרמב"ם :

הצדדים ולא למטה, אפילו הכי שרי, ועין בבאר הלכה. ואותן המניחין כיס התפלין והטלית לתוף כיס אחד גדול, הרי גם הכיס הגדול נקרא כלין המיוחד להן וצריך עוד פסוי על גבן, (טו) אם לא שמכסה בטלית על התפלין בתוף הכיס דאז שרי, דהשלית אינו כלין ; והוא הדין (טז) אם כיס התפלין מחובר למעלה על הכיס הגדול, הרי צד השני של כיס הגדול אין נקרא כלין ומזעיל להן (יז) אם הפסק. ועין בבאר הלכה מה שכתבתי בשם האלה רבה. כתב המגן אברהם, דהוא הדין במזונה הקבועה לקנים בתוראי⁽⁴⁾ צריך כלי בתוף כלי⁽⁵⁾, והניו שזכר אומה בשני כסויין ואתה מוכח זהה על כילפינים ; ואם על המזונה יש כסוי נוכחית, א"י שהמזונה נראית מתוכה אפילו הכי נחשבת כפוי אחד, ורי בקריסת סודר על המזונה, דהא עתה לא מתחזקין, וכן כתב הנהר"ה חיים. אבל לכלי עלקא לא מהני אם כסונה עוד בנכוחית מלמעלה אף על גב שכתבתי בשני כסויין, דהא המזונה נראית מתוכה. כתב בתקומת אדם : נראה לי דבין במזונה או שאר ספרים, אם עשה מתחלה ב' כלים שיחשב אחד לכלי בתוף כלי, כגון שפרש המזונה בגין ואחר כך הניחה בתיק שלה, מותר⁽⁶⁾, כיון שבמתלה כן לכך. ויתר על הדינים בזה נבאר לקמן בסימן רמ בענין השם והתכונ : (ח) שאין השני. לאו דוקא, (י) והוא הדין אם הפנימי אינו מיוחד והתיצו מיוחד או ששניהם אינם מיוחדים, וכמו שכתב בהג"ה. ואינו אסור כלי בתוף כלי רק אם שניהם מיוחדים, אבל אם אחד אינו מיוחד מצטרף עם המיוחד ושרי ; והג"ה לא בא רק לפרש דברי המחבר דלא נטעה בלשונה. וכלי אחד אפילו אינו מיוחד לא מהני ואסור : ג (ט) כנגד ראשו. שהוא גם כן דרך ביוון :

שער הציין

(1) הכל ממגן אברהם ופרי מגדים : (1) מגן אברהם בסימן מד סעיף קטן ה ; (2) לקמן בסימן רמ ע"ש ; (3) פרי מגדים : (4) וכן נוטה האלה רבה ; (5) דברי חיים ; (6) פשוט ; (7) כנגד אברהם ; (8) דברי חיים ; (9) מגן אברהם ; (10) לבושי שרד ; (11) פאר היטב ושיא :

Torah-Box.com diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הלכות תפילין סימן מ

ביאורים ומוספים

31) ובשם החזו"א הרבא (דינים והנהגות פ"ג אות טו), שאף בזמנינו שאין מניחים את התפילין כל היום, מותר לאכול אכילת עראי. והוסיף הגר"ש אלישיב (קונטרס הלכות תפילין ס"ב) שהמחמיר תבוא עליו ברכה.

[משנ"ב ס"ק כ]

נראה דשעור אכילת עראי הוא כביצה, וכדין סכה בסימן תרל"ט.³² שכך כתב השו"ע שם (ס"ב) לגבי היתר אכילת עראי חוץ לסוכה, ששיעורה בכביצה ורבענין שיעור כביצה בזמנינו, ראה מה שכתבנו לקמן סי' תפ"א, ואכילת פירות אפילו שקבע עליהם סעודתו וכן שתנית מים או יין, כתב השו"ע שם שמוותר.

ואכילת תבשיל העשוי מחמשת המינים, אם קובע עליו סעודה כתב השו"ע שם שנחשב לאכילת קבע שחייבת בסוכה, וכשאינו קובע עליו סעודה אין צריך לאוכלו בסוכה אפילו אם אוכל יותר מכביצה, והמג"א (שם ס"ק ו) כתב שדינו כפת שמעט יותר מכביצה חייב בסוכה.

ואכילת בשר דגים וגבינה ושאר מיני מאכל, כתב המשנ"ב שם (סי' יג-טו) שדינים כפירות שאף אם קבע עליהם נחשבת אכילת עראי, והסכימו כמה אחרונים שנכון להחמיר שלא לאוכלם בקביעות, וגם ביין יש חולקים וסוברים שאם קבע לשתותו נחשב לקבע גמור.

ולגבי אכילת פת הבאה בכיסנין, כתב המשנ"ב שם שאם קבע עליה סעודה צריך לאוכלה בסוכה, אבל אם לא קבע עליה אלא שאכל ממנה יותר מכביצה, נחלקו האחרונים אם מברך עליה 'לישב בסוכה', ומנהג העולם לברך עליה 'לישב בסוכה', ובשבת שמחשיבה לסעודה לגבי הקידוש, לדעת כולם מברך עליה. וולגבי אכילה מעישה שלא הופרשה ממנה חלה, כתב הגר"ח קניבסקי (דרך אמונה בכורים פ"ח ס"ק כח) שכל שאינו קובע סעודתו עליה ואפילו אם אוכל הרבה, נחשבת לאכילת עראי ומותרת].

[ביה"ל ד"ה הנכנס]

הלפי מה דאין פסקין בריש סימן קעט דאפילו דבור בעלמא אסור להפסיק בין מים אחרונים לבקרת המזון, עין שם פכית יוסף, פל"ש פ"ג פ"ה.³³ ובדיעבד, אם הפסיק בין מים אחרונים לברכת המזון והניח תפילין, כתב במשנ"ב לקמן (סי' קעט ס"ק א) שיטול ידיו שנית, כדי להסמיך את נטילת המים האחרונים לברכת המזון.

[ביה"ל שם]

ועין שם בריש סימן קעט במגן אבקהם.³⁴

34) שצידד שם (ס"ק א) שמוותר לדבר בין מים אחרונים לברכת המזון, אולם לדינא מסיק שם לאיסור (וראה שעה"צ שם ס"ק א).

[ביה"ל ד"ה וחזרו ומניחן]

דמפני שאין נשאי לילך בהם לבית הכסא אדתי לה שעה זו ממנה³⁵, וכן ואף על פי שהמג"א לעיל (סי' כה ס"ק כב) הסתפק בזה, וכן העתיקו לדינא הפמ"ג והד"ר החיים שם, מימ כתב הביה"ל שם (סי' כ"ד ויש אומרים) שכיון שלדעת הרבה מגדולי האחרונים צריך לברך, המברך לא הפסיד, ובפרט שהגרא הסכים לדעת המחבר שבכל מקרה צריך לחזור ולברך.

[משנ"ב ס"ק יא]

או שניחן בלי כלי כלל תחת שני כרין²⁵.

25) משמעות דבריו שמוותר אף אם שני הכסויים מכסים את התפילין רק מלמטה ולא מלמעלה, אמנם בביה"ל לעיל (ס"ב ד"ה בית שיש בו) כתב שיש לפקפק בכגון זה.

[משנ"ב ס"ק יג]

יש אומרים דאסור לישב על הספסלין²⁶ ויש מתירין, אכל קשיש תלל טפח בהתקף פנוי, מתר ודאי לישב על הספסלין²⁷: ובעל-נפש ראוי לו להחמיר שלא במקום הדחק גם כן, כי תפילין יש להתקף בקדשתן מאד²⁸.

26) ואם יש בתיבה זו שיעור שמקבלת ארבעים סאה, או שיש בה גובה עשרה טפחים על רוחב ארבעה טפחים, כתב בשו"ת בני יונה (סי' רפב ס"ז) שחולקת רשות לעצמה ומותר לישב על הספסל שעליה. ונלשבת על ספסל המחולק למושבים נפרדים ואפשר להרים אחד מהם בלי השני, כשעל אחד מהם מונח ספר, הורה הגר"ח קניבסקי (נקיות וכבוד בתפלה תשובה ק"ז) שמוותר].

27) ולענין הנחת התפילין על גבי הקרקע, כתב בביה"ל לקמן (סי' מג סו ד"ה ומניחן) שאם היה הכלי טפח, נחשב כאהל להפסיק בין התפילין לקרקע, ומותר להניחן שם, ולא הצריך שיהיה חלל פנוי טפח.

28) ולישב על מיטה שמונח עליה ספר תורה, כתב השו"ע (יו"ד סי' רפב ס"ז) שאסור. וכתב הרמ"א (שם) שהוא הדין אם מונחים עליה שאר ספרי קודש. וגם אם הספר מונח עומד ולא שוכב, הורה הגר"ח קניבסקי (שם) שאסור לישב עליה.

[ביה"ל ד"ה להניחן]

היי דלא תשיבין דלקא כגנדר²⁹.

29) בביאור קריתו כתב הגר"ח קניבסקי (מסכת תפילין ס"ב) תפלה של ראש) שלכאורה אפשר לתרוץ את קושיית הרבינו יונה, שבתמיד מדובר בצידי ראשו ולכן לא חוששים שמתא יתהפך עליהם, אבל בצידי גופו יתכן שיש לחוש שיתהפך עליהם, אמנם המשנ"ב שלא חילק כך, משמע שפירש שגם בתמיד מדובר בצידי גופו, ומשום כך כתב ששם מבואר שלא כדעת הרבינו יונה. ואף שלכאורה בגדי כהונה מניחים תחת ראשו ואיך אפשר לפרש בתמיד שמדובר בצידי גופו, יש לומר שאם התירו בבגדי כהונה אף על פי שאם יתהפך עליהם יעבור על איסור דאורייתא, כל שכן שיש להתיר בתפילין בצידי גופו שהוא רק איסור דרבנן.

[משנ"ב ס"ק טו]

ולקף הקלו לאחזו כרצועה ולהסיכה כדי שלא להשהות התפילין על עצמם³⁰.

30) ולגבי נגיעה בכתבי הקודש כמו שנגע במקומות המטונפים, כתב לקמן (סי' קמו ס"ק ג) שיש להחמיר שלא ליגע אפילו בספרים שלנו. אבל בסתם ידיים שאינו יודע אם נגעו במקומות המטונפים, מותר ליגע בספרים שלנו, אבל לא בשאר כתבי הקודש הכתובים בספר תורה.

[משנ"ב ס"ק טז]

בספר שלחן שלמה מסתפק דאפשר דנהו דוקא מי שמוניחן כל היום, אכל לא מי שדרכו להניח בשעת קריאת שמע והתפלה³¹.

